

Haber Sitelerinin Mobil Görünümleri: Örnek Bir İnceleme*

Mobile Views of News Websites: A Case Study

Burak SOMUNCU Hakan AYDIN

Araştırma Makalesi | Research Article

Başvuru | Received: 15.03.2024 ■ Kabul | Accepted: 13.06.2024

ÖZ

İletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve internet kullanımının artmasıyla ortaya çıkan ve toplumda yaygın bir şekilde kullanılmaya başlayan mobil aygıtlar, insanlar tarafından habere ulaşmada kullanılan başat araçlardan biri konumuna gelmiş bulunmaktadır. Medya kuruluşlarının okuyucularının beklentilerini karşılama ve içeriklerini yayımlayacağı platformları etkili şekilde hazırlamaları bu ortamları kaçınılmaz bir ihtiyaç haline getirmiştir. Bu noktada da habercilik açısından tasarımın önemi ortaya çıkmaktadır. Temel tasarım ilkeleri ve web tasarım öğeleri etkili sayfalar oluşturmak adına kritik role sahiptirler. Bu araştırmada da similarweb.com'un 2023 yılı Ekim-Aralık dönemlerini kapsayan 90 günlük verilere göre Türkiye'de en çok okuyucu sayısına sahip olan ilk 5 haber sitesinin Hürriyet, Milliyet, Mynet, Sözcü ve Sabah'ın mobil görünümlerinin ana sayfaları tasarım ilkeleri ve web tasarım öğeleri kapsamında içerik analizi yöntemi kullanılarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Çalışma Türkiye'de yayım yapmakta olan mobil haber sitelerinin tasarımsal boyutunu bütüncül bir şekilde ele alması bakımından önemlidir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular, mobil site tasarımlarında, tasarım ilkelerinin ve web tasarım elemanlarının doğru ve yanlış kullanımlarını ortaya koymuştur. İncelenen mobil haber sitelerinde temel grafik tasarım ilkelerinin önemli bir oranda uygulanmaya çalışıldığı tespit edilmiştir. Web tasarım öğelerinin kullanımı açısından elde edilen bulgulara bakıldığında ise mobil sitelerde görsel, renk, tipografi kullanımı açısından farklılıklar olduğu belirlenmiş, bu farklılıkların her bir sitenin kendi görsel kimliğini oluşturmasında önemli bir işlevi yerine getirdiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Mobil Haber Tasarımı, Habercilik Ve Tasarım, Tasarım İlkeleri, Görsel Tasarım Öğeleri, Web Tasarım .

ABSTRACT

Having emerged as a result of the advances in communication technologies and the boost in the use of the internet and have become widely used in society, mobile devices have become one of the primary tools utilized by people in order to access news. In this regard, it has become an inevitable need for media organisations to meet the expectations of their readers and to effectively prepare the platforms where they will publish their content. In this view, the importance of design in terms of journalism emerges. Basic design principles and web design elements have a critical role in creating effective pages. In this study, according to similarweb.com's 90-day data covering the October-December period of 2023, the home pages of the mobile views of Hürriyet, Milliyet, Mynet, Sözcü and Sabah, the top 5 news websites with the highest number of readers in Turkey, were analysed in detail using the content analysis method within the scope of design principles and web design elements. The study is significant in terms of addressing the design dimension of mobile news websites in Turkey in a holistic manner. The findings of the study revealed the correct and incorrect use of design principles and web design elements in mobile site designs. It was concluded that the basic graphic design principles were tried to be applied to a significant extent in the mobile news sites examined. When the findings obtained in terms of the use of web design elements are examined, it is pointed out that there are differences in terms of the use of visuals, colours and typography in mobile sites, and it is seen that these differences fulfil an important function in creating each site's own visual identity.

Keywords: Mobile News Design, Journalism And Design, Design Principles, Visual Design Elements, Web Design

*Bu makale Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırlanan "Türkiye'de Dijital Haber Yayıncılığı: Haber Sitelerinin Tasarımsal Analizi" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

Giriş

Sanayide ve teknolojideki gelişmelerin çeşitleri artıkça tasarım sürecinin önemi giderek artmaktadır. Üretilen ürünlerde tasarımın dili aranırken yaratıcılığın sınırları da genişlemektedir. Bu süreçte ürünlerin işlevselliği ile ortaya çıkan tasarımların önemi giderek artmaktadır (Ertok, 2014: 4). Bugün kullanılmakta olan her şeyde tasarımın izleri görülmektedir. Günlük haber alma ihtiyacımızı karşılayan medya içeriklerinde de bu tasarım süreci bulunmaktadır. İletişim araçları ile sunulan enformasyonun tasarım dili, içeriği okutmak için özellikle ofset baskı teknolojisinin ortaya çıkması ile yayımcılar ve okuyucular için önemli görülmüştür. Mesajların dikkat çekici şekilde okuyucularına ulaştırılmasında içerik bilgisi kadar sunumu da kritik öneme sahip olmaktadır. Geleneksel medya içeriklerinde (gazete, dergi, bülten) olduğu gibi dijital medya ortamlarında da tasarım süreci içeriğin başarılı bir şekilde sunulmasında, okuyucunun yakalanmasında ve okunurluğun artmasında önemli olmaktadır. Son yıllarda dijital medyanın bu denli güçlü olmasında tasarım disiplini ve haberciliğin çok sıkı bir ilişki içerisine girmesi etkili olmaktadır. Çünkü haberin etki gücünün artmasında ve dijital ortamlar üzerinden haberin hızlı bir şekilde tüketilmesinde tasarımın etkisi büyüktür (Mayda, 2023: 960).

Kullanıcı sayısı günden güne artan mobil cihazlar (tabletler ve mobil telefonlar) haber kuruluşlarını dönüşüme zorlarken, medya kuruluşları bu cihazlara uyumlu platformlar kurma ve bu yeni mecralara uygun içerik üretme yarışına girdiği bilinmektedir. Tüm diğer medya mecralarında olduğu gibi mobil haber sitelerinde içeriği etkili bir şekilde sunmak ve okutmak önemli görülmektedir. Bir web sitesi biçimsel anlamında iyi tasarlanmazsa, kullanıcıların etkili bir şekilde siteyi kullanmaları mümkün görünmezken bu durum sonucunda kullanıcılar web sitesini tekrar ziyaret etmeyebilmektedirler (Zettl & Kelly, 2005: 252). Tasarımsal açıdan doğru web sayfaları oluşturmak için temel grafik tasarım ilkeleri ve web tasarım öğeleri göz önünde bulundurmak ve uygulamak önemli olmaktadır. Bir kompozisyondaki öğeler arasındaki ilişkiyi düzenlemek için temel tasarım

ilkelerine başvurulabilmektedir. Temel tasarım ilkelerinden biri, birkaçı veya hepsi bir arada kullanılabilir. Bu ilkelerden hangisinin kullanılacağı ve hangilerinin üzerinde durulacağı bir tasarım problemi olarak görülmektedir (Bayraktar vd., 2012: 37). Bir web sitesinin, tasarım ilkelerine uygun olması görsel tasarımına etki eden unsurlardan ilkidir. Web tasarımda kullanılan öğeler, sanatsal bir bakış açısı ile düzenlendiğinde içeriğin kullanıcılara aktarımını kolaylaştırabileceği düşünülmektedir (Akça & Mercin, 2020: 1461). Dolayısıyla bir web sayfasının görsel açıdan etkisinin artırılması için tasarımda yer alan elemanların bilinçli bir şekilde kullanılması ve tasarım ilkelerine göre düzenlenmesinin önemli olduğu ifade edilebilmektedir.

Haber sitelerinin tasarımı ve mobil görünümüyle ilgili literatür incelendiğinde mobil haber sitelerinin tasarımsal analizi üzerine sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (Ercan, 2020; Dingil, 2014; Mayda, 2023; Alican, 2014; Jeong, W. & Han, HJ., 2012; Lu, Y., Wang, X., & Ma, Y. 2013). Mevcut çalışmaların önemli bir çoğunluğunun mobil tasarımda kullanıcı deneyimlerini irdelendiği ve bazı kullanıcı deneyimi sorunlarının tespiti üzerine odaklanıldığı görülmüştür. Ayrıca haber sitelerinin biçimsel açıdan genel bir tasvirini yapan çalışmalara da rastlanmıştır. Alan yazında haber sitelerinin mobil görünümü üzerine yapılmış çalışmalar, haber sitelerinin mobil uygulamalarının karşılaştırmalı tasarım analizleri üzerine odaklanmış olduğu görülmektedir. Yapılan bu çalışma ise grafik tasarımın temel ilkeleri ve web tasarım öğeleri dikkate alınarak bütüncül bir bakış açısıyla sitelerin tasarımlarını analiz etmesi yönüyle diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Türkiye'de en çok okunan 5 haber sitesinin mobil görünümünün ana sayfa tasarımları, grafik tasarımın temel ilkeleri ve web tasarım öğeleri bağlamında detaylı bir şekilde incelenmiştir. Tasarım ilkelerinin mobil görünümde kullanılıp kullanılmadığının tespiti ve kullanılan ilkelerin hangi özellikleri ile bu tasarımlarda yer aldığı çalışma ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma bütüncül bir bakış açısıyla mobil haber sitelerinin biçimsel görünümünün tasarımsal analizi ortaya koyulmuştur. Ayrıca

çalışmada web tasarım öğelerinin hangilerinin tercih edildiği ve bu öğelerin sayfalarda nasıl kullanılmaya çalışıldığının tespiti yapılmıştır.

Genel Tasarım İlkelerine Bakış

Tasarım çok geniş bir kavram olmakla birlikte sanat, mimarlık ve mühendislik gibi çeşitli alanları kapsayan ve zengin bir tarihsel geçmişe sahip bir disiplin olarak bilinmektedir. Tasarımın en eski örneklerini, bireylerin pratik amaçlar için işlevsel ve estetik açıdan hoş nesnelere yarattığı sanat ve mimaride görebilmekteyiz. Tasarım süreci sanayileşme, yeni teknolojiler ve üretim süreçlerinin ortaya çıkmasıyla, günümüzde çeşitli alt disiplinlere ayrılarak gelişimini sürdürmektedir. Artan üretim ve ürün çeşitliliğinin tasarımcıları daha verimli ve etkili ürünler yaratmaya zorladığı görülmektedir. Bunun örnekleri yaşamın her alanında hissetmekteyiz. Ev ortamındaki eşyalardan evin dışındaki bahçe düzenine, binalardan trafik lambalarına kadar tasarımın izlerini gözlemlemek mümkündür (Conway, 2002: 3).

Multidisipliner bir kavram olan tasarım farklı disiplinlerde farklı anlamları taşıyabilmektedir. Tasarım sözcüğünün birçok anlam basamağına sahip olmasının kavram karmaşıklığına yol açtığı söylenebilir. Heskett (2017), tasarım kavramının açıklık ve kesinlik sınırları bulunmadığını belirtmiştir. Teymur (1998), ise tasarımın çok değişkenli, çok yönlü ve öznel olduğundan çok disiplinli ve ortamlı olduğunu vurgulamıştır. Tasarım sözcüğünün anlamsal olarak yabancı dildeki karşılığına baktığımızda 'dizayn' kelimesi ile karşılaşmaktayız. Dizayn kelimesi, Latince de biçim vermek, temsil etmek anlamına gelen 'design' kelimesinden gelmektedir (Uslu, 2017: 9). Bütün sanatların temelinde bir tasarım olgusu bulunmakla birlikte tasarım belli bir amaca yönelik üretici bir eylemdir. Ancak planlamanın olduğu bir yerde bir tasarım olgusundan söz edilebilmektedir (Parlak, 2011: 79).

Tasarım kendi içinde birçok alt disipline sahip olup, temelde, mimarlık, endüstriyel ve grafik tasarım olmak üzere 3 ana başlık

altında sınıflandırılmaktadır (Ergüven, 2021). Bu çalışmanın araştırma konusu da grafik tasarım ile doğrudan bağlantılıdır. Bu kapsamda grafik tasarımın ne olduğuna baktığımızda, sayfa düzeni, bilgi teknolojileri, tipografi gibi alanları içerisinde barındıran tasarımcıların içerisinde uzmanlaşabileceği çok parçalı bir alanı kapsadığı (Ambrose & Harris, 2012: 12) görülmektedir. Becer (2011), grafik tasarımı; görsel bir iletişim tasarımı olarak tanımlayarak, birinci işlevinin mesajı iletmek ya da bir ürünü, hizmeti tanıtmak olduğunu belirtmektedir. Bir başka tanımlamada ise grafik tasarım, bir mesajın, yaratıcı ve düşünsel yaklaşımla geliştirilen bir konsept temelinde, estetik ve kompozisyon kuralları gözetilerek, görsel elemanlar aracılığıyla hedef kitleye aktarıldığı bir görsel sanat dalı olarak ifade edilmektedir (Sansarcı, 2021: 344). Pekmezci'ye göre ise grafik tasarım; "eğitim, tanıtım, yönlendirme, reklâm, etkileşim ve birçok alanda dikkat çekmek amacıyla geniş kitlelere veya hedef kitleye yönelik üretimde bulunan bir sanat dalıdır" (1992: 31). Tüm bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere bir mobil haber sitesinin en önemli görevi olan haber iletimini sağlıklı bir şekilde yerine getirebilmek adına, grafik tasarım disiplinine ihtiyaç duyabilmektedir. Grafik tasarım ürünleri iletişim sürecindeki mesajı taşıyan araç işlevini görürken mesajı oluşturan gönderici hedef kitesine ulaştırmak istediği bu mesajları kimi zaman bir afiş, kimi zaman bir broşür, bir sosyal medya postu ya da bir sembol yoluyla iletebilmektedir. Genel olarak baktığımızda grafik tasarımın her türlü iletişim aracı üzerinde okunan ve izlenen görüntülerin tasarımıyla ilgilendiği görülmektedir.

Görsel sanatların bütününde uygulanabilen evrensel kurallar bütününe sahip tasarım ilkeleri bir tasarım içerisinde yer alan elementlerin nasıl kullanılacağını ve ne yapacağımızı gösteren kılavuzlardır (Tiryakioğlu, 2012: 13). Belirli bir tasarım çabasına giren her tasarımcının kullandığı; büyük bir güven duygusu hissettiren bu ilkeler önemli bir işlevi yerine getirip sahiplenilmektedir (Aytekin, 2021: 1). Başka bir söylemle tasarım ilkeleri, çalışma alanı üzerinde kolaylık sağlamak ve yol göstermektedir. Buna ek olarak çalışma

yapılırken gerekirse tasarım ilkelerinden birkaçı ya da hepsi birlikte kullanılabilir. Evrensel tasarım kuralları görsel sanatların bütününde kullanılabilir. Tasarımın denge, oran-orantı ve görsel hiyerarşi, görsel devamlılık, bütünlük ve vurgu olmak üzere beş temel ilkesi bulunmaktadır (Becer, 2011 :64-65). Tasarım eğitiminin temelini oluşturan bu ilkeler pek çok disiplinden yararlanmakta ve yaygın şekilde kullanılmaktadır. Tasarımcılar çalışmalarında bu ilkelere gereksinim duymaktadır. Bu ilkelerin var olmasında, İngiltere'deki Arts and Crafts akımı ve Almanya'da karşı cevap olarak nitelendirilecek Bauhaus Okulu'nun etkisinin olduğu hissedilmektedir (Aytekin, 2021: 101). Özellikle sanayi devrimi ile gelişen endüstri, buna bağlı olarak yaşanan kaos ve bolluk ortamında, tasarıma yönelik kurumsal rafine bir anlayış getirme amacıyla ortaya çıkan, bir düşünce okulu ya da eğitim kurumu olarak kabul edilen Bauhaus, tasarım ilkelerinin ana kurgusunda temel yaratıcı etmen olmuştur (Çınar & Çınar, 2020: 40).

a) Denge: Bir tasarımdaki görsel ağırlığın eşit olarak dağıtılmasıdır (Lauer & Pentak, 1995: 73). Dengenin görevi, sanat öğelerinin dizilimindeki bütünlüğü ve bu dizilime bağlı olarak gelişen görsel ağırlığın düzenlenmesini sağlamaktır. Görsel ağırlık; boyut, kontur, renk değerleri, doku ve konuma bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir (Aytekin, 2021: 101). Görsel denge dikey eksen etrafında oluşur ve gözler eksenin iki tarafında da görsel ağırlığın eşit dağılımına ihtiyaç duyar (Faimon ve Wiegand, 2004: 110). Denge sadece çizgide değil farklı unsurlar arasında da aranmaktadır. Denge renkte, harekette, koyu ve açık zeminde kendini göstermektedir (Parlak, 2011: 98). Bir tasarım iki farklı denge sistemi içinde düzenlenebilir, bunlar; simetrik denge ve asimetrik dengelerdir (Ketenci & Bilgili, 2006: 282). Simetrik denge bir eksene göre aynı mesafede olma durumudur ve tekrarlama yolu ile gerçekleşir (Arntson, 1998: 61-69). Asimetrik denge ise eşit ya da eşit olmayan görsel ağırlıktaki ve çekicilikteki öğelerin birbiriyle merkezi eksen etrafında konumlanmadan serbest yerleşime sahip oldukları zaman gerçekleşen durumdur (Parlak, 2011: 98).

b) Oran-Orantı ve Görsel Hiyerarşi: Tasarım elemanlarının renk ve biçimsel özelliklerine dayalı olarak bir önem sırasına göre sıralanması, görsel hiyerarşi olarak tanımlanır (Öztuna, 2008: 36). Bir tasarım yüzeyinde ikiden fazla görsel eleman olduğunda orada oran-orantı sorunu oluşmaktadır. Bir görsel unsurun tasarım içindeki diğer unsurlarla kurduğu orantısal ilişkiler, algı ve iletişimi doğrudan etkiler (Becer, 2011: 68). Tasarımcı çalışmasını etkili kılmak ve iyi bir tasarım ortaya koymak adına tasarım elemanlarını kendi aralarında ve bütün açısından orantısal açıdan değerlendirir. Orantınlık, tasarımda neyin daha önemli olduğunu belirler. Büyük kullanılan elemanlar daha önemlidir. Aynı kompozisyon içerisinde bulunan yazılar ve şekiller arasında olması gereken dengeyi ifade eden oran ve orantı, tasarımda estetik algısını yaratır ve istenen unsurun öne çıkarılabilmesini sağlar. Görsel hiyerarşi ise bir kompozisyonda yer alan görsel unsurları vurgulanmak istenen mesaja göre ölçülendirmektir. Bir ekranda odaklanacak yeri bulmakta zorlanıyorsanız orada bir hiyerarşi sorunu var demektir. Tasarımcı görsel hiyerarşiyi sağlamak için bazen bir fotoğrafı büyük kullanabilir, bazen tipografik unsuru ön plana çıkararak vurgu yapabilir ya da rengi açık koyulu kullanarak ton değerlerinden yararlanarak görsel hiyerarşik etki oluşturabilir. Bunların dışında uzaklık-yakınlık ve konum da görsel hiyerarşiyi etkileyen diğer unsurlar arasında sayılabilir (Becer, 2011: 70).

c) Görsel Devamlılık: Tasarımda göz bir görsel unsurdan diğerine kesintisiz geçebiliyorsa tasarımda görsel devamlılık sağlanmış demektir (Ketenci & Bilgili, 2006: 283). Okuyucunun gözü, tasarım üzerinde belirli ilkeler doğrultusunda hareket etmektedir. Göz hareketlerinin ustaca değerlendirildiği bir tasarım daima hedefine ulaşır (Parlak, 2011: 101). Becer (2011), göre tasarımda devamlılığı sağlamanın 3 önemli yöntemi bulunmaktadır. İlk olarak görsel unsurlar gözün normal hareketlerine uyacak bir yönde yerleştirilmelidirler. Gözün soldan sağa doğru bir hareket alışkanlığı olduğu bu noktada önemlidir. İkinci olarak ise algılama yönü, okuyucu ya da izleyicinin dikkatini dağıtmayacak biçimde düzenlenmelidir. Son olarak tasarımcı gözün

takip alışkanlığını dikkate almalıdır. Göz büyükten küçüğe, koyu tondan açık tona, renkliden renksizye doğru bir yol izlemektedir.

d) Bütünlük: Aynı temel biçime, boyuta, dokuya, renge ya da duyguya sahip unsurlar bir tasarımda ideal olan bütünlüğü oluştururlar (Becer, 2011: 72). Bütünlük her bir parçanın tek tek değil bütünsel bir anlam kazanmasıyla birlikte tasarım ilkelerinin en önemli olanı ve en zor anlaşılana (Brainard, 1998: 112). Tasarımda bütünlük, tipografi, renkler, şekiller, boşluklar, fotoğraflar, çizgiler, bordürler, eksenler gibi tasarım öğeleri ile elde edilebilir (Parlak, 2011: 102). Bütünlüklü bir tasarım kendi parçalarının toplamından daha büyüktür; tasarımın tek tek unsurları fark edilmeden önce ilk önce bir bütün olarak görülmektedir (Lauer & Pentak, 1995: 21). Bütünlük ilkesinden yoksun bir tasarım görsel okuma yapmayı güçleştirecektir. Web tasarım sürecinde devamlılık ve bütünlük için arka-plan, renk, etkileşim özellikleri, bölümler ve geçişler arasındaki tutarlılığın tasarım öğeleri ile uyum sağlamasına dikkat edilmelidir (Bennet, 2013: 35).

e) Vurgu: Bir tasarım yüzeyinde kullanılan öğelerden birinin ya da bir grubun diğer tasarım unsurlarına göre ölçü, değer, boyut, doku, renk bakımından üstünlük sağlamasıdır (Parlak, 2011: 95). Vurgu bir tasarımda odak noktası yaratır (Lauer & Pentak, 1995: 42). Vurgulamanın, tasarımın optik merkezinde yer alması çoğunlukla yerinde bir karardır. Vurgulayıcı unsurun böyle bir noktada yer alması, verilmek istenen mesajın karşı tarafa daha çabuk ve etkili aktarılmasını sağlayacaktır. Vurgulama ilkesi konusunda en önemli kural bir tasarım yüzeyinde her şey aynı anda vurgulanmak istenirse, vurgu kavramı yok olacaktır (Becer, 2011: 74). Vurgu konusunda unutulmaması gereken nokta her şey vurgulandığında hiçbir şeyin dikkati çekmediği ve aslında vurgulanmadığının bilinmesidir (Stewart, 2002: 3-15).

Temel tasarım ilkeleri bir kompozisyonda kullanılması gereken mutlak kurallar bütünü değildir. Tasarımcı bir çalışma yürütürken bilerek ya da bilmeyerek tasarım ilkelerine başvurabilir. Bir tasarım çalışmasının amacı doğrultusundan

tasarım ilkesinin biri diğerine göre daha ön plana çıkabilecektir. Bazı durumlarda da tasarım ilkeleri birbirleriyle çelişebilecektir. Tasarımcılar yapmış oldukları çalışmalarda tasarım ilkelerinden yararlanarak kendi sezgi ve duygularını işe katarken kişisel sezgi ve tavırdan yoksun bir tasarım yayvan ve soğuk olacaktır (Becer, 2011: 75). Tasarımcı bu ilkelerden bazılarını yok sayarak sezgi ve duygularının yardımıyla daha yaratıcı işler ortaya koyabilmektedir.

Görsel Tasarım Öğeleri

Genel tasarım öğeleri bir kompozisyonun yapısını oluşturan ve görsel mesajları ileten temel birimlerdir. Arapça "unsur", Fransızca "eleman" kelimeleriyle ifade edilen öğeler, bütünü meydana getiren parçalardan her biri anlamını taşımaktadır (Çınar & Çınar, 2020: 46). Profesyonel anlamda gerek dijital ortamda gerekse basılı işlerde iyi bir tasarımın ortaya çıkması için tasarımcının kullanmış olduğu tasarım öğelerini iyi tanıması gerekmektedir. İnternet kullanıcıların çeşitli web sayfalarını daha çok ziyaret etmesinin sebebi, bu sitelerin karmaşık bilgi akışını düzenli ve estetik olarak sunmasıdır. Bu nedenle içeriği görsel olarak sunarken de sistemli ve anlaşılır olmaya dikkat etmek gerekmektedir. Bu noktada tasarım ilkelerinin yanında temel tasarım öğelerinin de iyi tanınması tasarımcılar için önemli bir avantaj oluşturabilmektedir.

Tasarım süreci, belli tasarım öğeleri kullanılarak oluşturulmaktadır. Web tasarımda, temel tasarım öğelerinin yanında kendine özgü tasarım elemanları olan bir disiplin olarak bilinmektedir. Web sitelerinin özgünlük değeri belirlenirken bu tasarım elemanlarının tasarım ilkeleri ile bağlantısı, uyumu göz önünde bulundurulmaktadır. Bir web tasarımcısı hangi tasarım editörünü kullanırsa kullansın hem fonksiyonel hem de profesyonel anlamda kaliteli bir sayfa tasarımı ortaya koyabilmesi için temel tasarım öğelerinin özelliklerini iyi tanımalı ve kullanmalıdır (Kahraman, 2014: 6). Bir web sayfasının temel tasarım elemanlarının neler olduğuna baktığımızda; çizgi, doku, tipografi, renk, beyaz boşluk ve görsel öğeler olarak sıralanmaktadır (Yüzer, 2017: 4).

1-Çizgi: Yön ve hareket gösteren, şekilleri ayırma ya da birleştirmede kullanılabilen, kullanıcının dikkatini belirli bir yöne çekmeye yarayan bir öğedir (Shaver, 2011). İki görsel unsur arasına konulacak çizgi, izleyicide bu iki unsurun birbirinden ayrılması gerektiği izlenimini verebilir. Çizgiler, karakterlerine ve konumlarına bağlı olarak aşağıda sıralanan mesajları iletirler.

- ▶ Yatay çizgi: Durgunluk,
- ▶ Düşey çizgi: Saygınlık,
- ▶ Diyagonal çizgi: Canlılık,
- ▶ Kıvrımlı çizgi: Zarafet (Becer, 2011).

2-Tipografi: Web tasarımıda en çok kullanılan öğelerden biri de tipografidir. Doğru bir yazı karakteri seçimi kullanıcı deneyiminde önemli bir rol oynar. Yazı karakteri seçimi, font sayısı, puntosu, büyük/küçük harf (majüskül/minüskül) dizilimi, metin yaslama biçimi, harf ve zemin rengi, satır uzunluğu ve harf arası boşluklar (espas) tipografik düzenlemenin temel sorunlarıdır (Pektaş, 2001: 72). Tüm bu tipografik sorunların tasarımcı tarafından doğru bilinmesi etkili tasarımların ortaya çıkmasında etkili olmaktadır. Web tasarım sürecinde hedef kitlenin kolay anlayabileceği bir yazı karakteri (font) seçilmeli ve yazının boyutu (punto), rengi, kelime ve harf arası boşlukları (espas) estetik görünüme uygun şekilde ön plana çıkartılmalıdır (Biol, 2022: 115).

3-Renk: Renk, bir tasarıma kimlik ve kişilik kazandırır. Tasarımda kullanılan öğelerin ön plana çıkmasını veya arka planda kalmasını sağlar. Tasarımda renk kullanımı izleyicinin ruhsal durumuna etki eden bir unsurdur (Elden & Özdem, 2015: 87). Web arayüz tasarımıda doğru ve bilinçli bir şekilde kullanılan renk öğesinin kullanıcıyı yönlendirmede ve bilgilendirmede etkin bir rolü vardır. Web sitesinde renk uyumunun sağlanması ile kullanıcıların içeriğe odaklanması kolaylaşabilmektedir. Dolayısıyla renk kullanımının web sitelerinin kullanılabilirliğine olumlu katkı yaptığı söylenebilir (Akça & Mercin, 2020: 1465). Web tasarımıda kullanılan renkler ile bir tasarımıda görsel hiyerarşi, vurgu ve bütünlük

sağlanabilmektedir. Tasarımda gereğinden fazla renk kullanmak dikkat dağıtarak kullanıcıyı içerikten uzaklaştırabilmektedir. Bu yüzden web tasarımıda genellikle sınırlı renk paletleri ile çalışmak daha başarılı sonuçlar vermektedir. Tasarımın amacına ve içeriğine uygun işlevsel ve estetik niteliğe sahip renkler tercih edilerek, sadelik ve uyum yakalanmasına dikkat edilmelidir (Bedir Erişti, 2019: 76).

4-Beyaz Boşluk: Web sayfalarında kullanılan beyaz boşluk, içeriğin daha rahat algılanmasına katkı sunmaktadır (Akça & Mercin, 2020: 1463). Tasarımda kullanılan öğelerin aralarında kullanılan dengeli boşluklar kullanıcıların içerikleri daha çabuk ve rahat algılamasını kolaylaştırmaktadır. Beyaz boşluk, tasarımıda izleyiciyi yönlendirme özelliğinden dolayı dikkate alınması gereken bir tasarım öğesidir. Bir tasarım yüzeyinde boşluk olmadığında, tasarımın algılanması zorlaşmaktadır (Ambrose & Paul, 2014: 144).

5-Doku: Dokuyu hissetmek için genelde dokunma duyusuna ihtiyaç vardır. Dijital ortamlarda ise görsel dokular gerçek dokuların değer ve renk motifleri çoğaltılarak yaratılabilir (Lauer & Pentak, 1995: 158). Doku kullanımı görselin daha gerçekçi görülmesini ve zemin ile kendisi arasında oluşan farklılıkla daha rahat algılanmasını sağlamaktadır. Görsel dokular iki boyutlu olup sadece gözle algılanabilirler. Çizgilerle, noktalarla, renklerle açık ve koyu tonlarla bir tasarıma derinlik kazandırılır. Bir sayfa üzerinde harfler ve kelimeler görsel doku yaratabilir (Zelanski & Fisher, 1996: 162). Bir kompozisyonda kullanılan farklı ölçüler ve metin arası boşluklar dokunun görünüşünü değiştirebilir (Evans & Thomas, 2004: 31).

6-Görsel Öğeler: Mesajı iletmenin en kolay ve hızlı yolu akılda kalıcı bir görseldir. Web tasarımının her zaman merkezinde yer alan görseller, dinamik, ilgi çekici, somutlaştırıcı tasarım öğeleridir. Web tasarımıdagörseller, fotoğraf, resim, ikonlar, butonlar, menüler, grafikler, illüstrasyonlar ve hareketli görüntüler şeklinde çeşitlenmektedir (Biol, 2022: 116). Bir kompozisyonda kullanılan görsel öğeler sayfanın okunaklılığına, anlam bütünlüğüne katkı

sağlamakta ya da sayfanın anlamlılığını tamamen yitirmesine neden olmaktadır. Sade, anlaşılır, doğru şekilde ölçeklendirilmiş, net görsel öğeler sayfanın etkinliğini artırmakta ya da azaltmaktadır (Fırlar & Okat Özdem, 2013: 7).

Dijitalleşme, Habercilik ve Tasarım

Teknolojideki yaşanan gelişmeler, internetin ortaya çıkması, dijitalleşme, yeni teknolojilerin geleneksel olarak sürdürülen haber pratikleriyle harmanlanması, yeni iletişim teknolojilerinin üretilmesi ve toplumda yaygınlık kazanması, gazetecilik pratikleri üzerinde önemli etkiler ve dönüşümler yaratmıştır. Geleneksel medya sektörü dönüşerek, daha dinamik ve çok yönlü olan dijital mecralara yönelmiştir. Bu dönüşüm gazetecilere etkileşim açısından yeni fırsatlar yaratarak daha geniş bir kitleye hızlı ve verimli bir şekilde ulaşma imkanı sağlamıştır (Şen & Yılar, 2020: 230).

Dijitalleşme ve internet teknolojilerinde yaşanan ilerlemeler basılı gazetecilik pratiklerinin (gazete, dergi, bülten) azalmasına, dijital bir mecra olan haber sitelerinin ise giderek yaygınlaşmasına yol açmaktadır. Bunda en büyük etkenin basılı mecraların maliyetlerinin giderek yükselmesi ve bu alanları tercih eden okuyucuların taleplerinin azalmış olması gösterilmektedir. Bir diğer önemli etken olarak dijital ortamların sağlamış olduğu düşük maliyet, hızlı ve kolay erişim gösterilmektedir (Alp & Altın, 2023: 367). Dijital gazetecilik bugünlerine gelene kadar farklı biçim ve platformlarda var olarak gelişimini sürdürmüştür. Dijital gazeteciliğin ilk biçimi teleteks sistemi olmuştur. 1970 yılında icat edilen bu sistem ilk defa Londra'da tanıtımı yapılarak 1973 yılında kullanıcıların hizmetine sunulmuştur (Kılıç, 2015: 81). Bir dönem popüler olan ve günümüzde etkinliğini kaybetmek üzere olan teleteks tek

Şekil 1

Türkiye'de Bir Teleteks Yayını Örneği

TRT TELEGÜZET		www.trt.net.tr	
HABER	101	KÜLTÜR SANAT	360
HAVA DURUMU	180	EĞİTİM	400
SPOR	200	EKONOMİ	500
TV-RADYO	300	TURİZM-SEYAHAT	440
TRT -1	301	TRT Uydu Yayın.	323
TV'de Dizi	313	TST Frekansları	335
TV'de Sinema	315	Radio Frekansları	340
Eğitim Prog.	319	TRT Market	420
Radio-1	325	TRT Aktif Hat	667
TRT FM	326	Son Depremier	196
Askeratma İşlemleri	630	Seyahatlik İşlemleri	639
İş İlanları-Kamu.....		565	
haber	spor	hava	ekonomi

Kaynak: TRT-1 TV (2023)

Şekil 1

Türkiye'de Bir Teleteks Yayını Örneği

Kaynak: TRT-1 TV (2023)

Şekil 3

Bulletin Board Systems-BBS

Kaynak: (Blog to Express, 2016)

yönlü bir iletişim sistemidir. Teleteks kullanıcılara televizyon vasıtasıyla içerik ulaştırmaktadır. Günümüzde teleteks yayını veren ulusal televizyon kanalları nadir de olsa bulunmaktadır. Türkiye’de teleteks yayını yapan TRT’nin Telegün yayını bulunmaktadır.

Teleteks’in hemen ardından dijital gazeteciliğin bir başa biçimi olan videoteks uygulaması ortaya çıkmıştır. Günümüz interaktif online sistemlerinin öncüsü olmuştur (Carlson, 2003: 34-35). Videoteks, kullanıcıya bir televizyon veya bir bilgisayar üzerinde görüntülenmek üzere veri (genellikle metin sayfaları) aktaran bir sistemdir (Caruso & Harsch, 1984: 136-138). Verici tarafında sayısal olarak kodlanmış metinsel ve grafiksel bilgileri tamamıyla elektronik yollarla, kullanılması çok basit ve en ucuz bilgisayar terminalleri aracılığıyla kullanıcılarına dağıtan bir sistem olarak bilinmektedir.

Sistem ilk defa 1977 yılında İngiltere’de kullanıma açılmıştır. Londra’nın Financial Times, Liverpool’un Post of Echo ve Eastern Countries Newspapers

gazeteleri bu sistemi kullanmıştır (Carlson, 2003).

Teletext ve Videoteks’in arkasından 1978 yılında ortaya çıkan Bülten Panosu Sistemlerinin (Bulletin Board Systems-BBS) keşfi olmuştur. Kullanıcılar çevirmeli bir modeme bağlı bilgisayarlarıyla, her türlü bilginin yansira haberlere, e-posta, tartışma platformları ve telekonferans hizmetlerine ulaşabilmiştir (Kılıç, 2015: 83).

World Wide Web (WWW) teknolojisi online gazetecilikte yaşanacak birçok değişimin ve dönüşümün öncüsü olmuştur. Bilgisayar teknolojisinin ilerlemesi ve İnternetin 1990’lı yılların başında toplum tarafından bir iletişim aracı olarak kullanılmaya başlanmasıyla medya içerikleri web mecralarında yer bulmaya başlamıştır. Geleneksel basılı yayıncılık yapan gazeteler haberlerini web ortamına taşımaya başlarken dünya genelinde gazetelerin beklenilen aksine internet üzerinden yayın yapmaya başlaması medya endüstrisinin önde gelen büyük kuruluşlarından başlamamıştır. Carlos’un (1999), “Çevrimiçi Zaman Çizelgesi” adlı

Şekil 4

Statik (Durağan) Yapıdaki The Economist’in İlk Web Sayfası (1994)

Kaynak: (Hürriyet, 2015)

çalışmasında belirtildiği üzere internetteki ilk gazetecilik sitesi Ekim 1993'te Florida Üniversitesi Gazetecilik Okulu tarafından kurulmuştur. 1995'ten sonra ise dünyanın pek çok ülkesinde gazeteler basılı versiyonlarını web ortamına taşımışlardır.

Türkiye'de internet gazeteciliğinde 1995 yılı milat olarak gösterilmektedir (Kormaz, 2009: 11). İnternet ortamına ilk giren basılı yayın kuruluşu 19 Temmuz 1995'te Aktüel dergisi olurken onu 2 Aralık 1995'te Zaman Gazetesi takip etmiştir. Salt haber amaçlı ilk internet sitesi ise 1996-97 yılları arasında Xn adıyla yayına başlamıştır (Bendaş, 2022: 388). Daha sonrasında internet ortamına giren gazete sayısı yıldan yıla giderek artmıştır.

2004 yılına kadar internette Web 1.0 teknolojisi kullanılmıştır. Bu teknolojik yapıda internet kullanıcısı websayfasından sadece bilgi alabilmiştir. O dönemdeki web siteleri oldukça basit bir yapıda tasarlanmış ve siteler birbirine bağlı metinler içeren birkaç statik sayfadan oluşturulmuş "broşür yazılımı" görünümünde hizmet vermiştir (Griffey, 2022: 21). Bu sitelerde bir güncelleme ve değişiklik yapılmak istenildiğinde mutlaka web geliştiriciye ihtiyaç duyulmuştur. Bu durum oldukça zahmetli ve maliyetli olurken, tek yönlü bir bilgi akışının olduğu bu Web 1.0 teknoloji 2004'ten sonra yerini Web 2.0'a bıraktığı görülmektedir. Web 2.0'ın temel özelliklerinden biri, kullanıcılarının pasif bilgi tüketicileri olmaktan çıkıp aynı zamanda web sitelerinin içeriğine ve geliştirilmesine aktif olarak katkıda bulunabilmesine olanak sağlamış olmasıdır (Çelebi & Satırlı, 2021: 77-78). Web 2.0'a en güzel örnek blog siteleri gösterilebilir. Birçok blog platformu kullanıcılara sunmuş oldukları ücretsiz hesap açma özellikleri ile kendi web varlığını oluşturabilme imkanını sunmuştur. Web 2.0 aynı zamanda kullanıcıların benzer düşüncelere sahip kişilerle bağlantı kurabileceği, bilgi paylaşabileceği ve projeler üzerinde iş birliği yapabileceği çevrim içi toplulukların ve sosyal ağların oluşturulmasına da olanak sağlamıştır. Web 2.0'ın haber siteleri üzerindeki etkisi önemli olmuştur. Artan kullanıcı etkileşimi ve katılımı en dikkate değer değişikliklerden biri olmuştur (Gedik, 2020: 257). Bu artan kullanıcı katılımı yalnızca haberlerin

tüketilme biçimini değiştirmekle kalmamış, aynı zamanda haber sitelerinin gelişimini de etkilemiştir; birçok site artık kullanıcı etkileşimi ve etkileşimi kolaylaştıran özellikler ile kullanıcının karşısına çıkmaktadır. Bunlardan en çok kullanılan içeriklere kullanıcı yorumunun yapılabilir olmasıdır. İnternet kullanıcıları bir haber sitesinde yer alan haberlere anında yorum yaparak hızlı bir şekilde etkileşime geçebilmektedir.

Mobil teknolojilerindeki gelişmeler, bu cihazlara ulaşımın kolay olması ve işlem yeteneklerinin günden güne gelişiyor olması medya alanında bu aletlerin kullanılmasını kaçınılmaz kılmaktadır (Özyal & Tosun, 2017: 62). Cep telefonları 1980 yılların başından itibaren insanlar tarafından kullanılmaya başlamıştır. Mobil telefonlar günlük hayatımıza daha fazla entegre olurken aynı zamanda haber tüketim alışkanlıklarında da değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Bu değişiklikler, kullanıcıların gelişen ihtiyaçları ve mobil cihazların yeteneklerinden kaynaklanmaktadır. Mobil haber sitelerinin ve uygulamalarının gelişmesinde cep telefonlarının teknolojik gelişimi önemlidir. Mobil anlamda haberciliğin ilk örneklerine baktığımızda 2002 yılında Çin merkezli iki gazetenin SMS hizmeti ile kullanıcılarına haber alarmı hizmeti sunmuş olduğu görülmektedir (Westlund, 2013: 9). Dünyada ve Türkiye'de birçok GSM operatörü bir dönem kullanıcılarına günlük olarak haber içeriklerinden oluşan kısa mesajlardan (SMS) oluşan bülten hizmeti sunmuşlardır. Abonelerin ilgi alanına göre çeşitli kategorilerden oluşan bu kısa mesaj bültenleri belirli ücret karşılığında insanların haber ihtiyaçlarını karşılamıştır. Mobil cihazların internet ile tanışması ve bu cihazların web browser özelliği ile internet sitelerini görüntüleyebilmiştir. Böylelikle haber mecralarında önemli bir kırılma yaşanmıştır. Özellikle haber okuma pratikleri açısından bakıldığında mobil cihaz kullanım sayısının artması, bu mobil ekranların, haber siteleri için önemli bir trafik kaynağı olduğu tespit edilmiştir (Benton, 2021).

Mobil habercilikte önemli kırılma noktası haber sitelerinin mobil uyumlu, duyarlı tasarım (responsive design) ile tekrardan optimize edilmesi

Tablo 1

Türkiye'de Mobil Telefon Kullanıcı Sayısı

Nüfus	Mobil Telefon Kullanıcı Sayısı	İnternet Kullanıcı Sayısı
85.59 Milyon	81.68 Milyon	71.38 Milyon

Kaynak: (İnternet Araştırmaları Koordinatörlüğü, 2023)

ve haber içerikleri için özel mobil uygulamaların geliştirilmesi ile olmuştur (Westlund, 2013: 10). Dünyada mobil telefon kullanıcı sayısının giderek artması ve internete bu araçlarla ulaşım sağlanması özellikle web tasarım alanında yeni yazılım ihtiyacının ortaya çıkmasına yol açtığı görülmektedir.

Bilgisayar ekranlarına göre mobil cihazların ekran boylarının küçülmesi, esnek olmayan web tasarımların bu cihazlarda görüntülenme sorunları ile karşılaşmasına yol açmıştır (Çatal & Kürşat, 2015: 96). Yaşanan bu problemleri aşmak için mobil cihaza uyum sağlayabilen “duyarlı” (responsive) tasarımlar ortaya çıkmıştır. Duyarlı tasarımın temel özelliği esneklik ve farklı cihazlara ve ekran boyutlarına uyulanabilen olmasıdır. Duyarlı tasarım özelliğinin kullanıldığı bir web sayfasında, ekran çözünürlüğü veya ekran boyutu ne olursa olsun site görünümü net bir şekilde sağlanabilmektedir. Duyarlı tasarım ile mobil cihazlarda ekranı büyütme veya küçültme gereksinimi ortadan kalkmaktadır. Çözünürlüğü farklı olan web tarayıcılarında ise sağa-sola kaydırma çubuklarını kullanmadan net bir şekilde görünüm elde edilebilmektedir (Oyucu & Polat, 2018: 260). Dijital ortamda habercilik yapan pek çok site mobil aygıt kullanan ziyaretçi sayısının artmasıyla mevcut sitelerini duyarlı tasarım (responsive design) ile yenileyerek, kullanıcıların farklı mobil cihazlarla rahat bir şekilde web sayfalarını ziyaret etmelerini sağlamıştır.

Mobilwebsayfaları ile mobil uygulamalar arasındaki en temel farklardan biri tasarımlarındadır. Mobil web sayfaları, akıllı telefonlar ve tabletler gibi daha küçük ekranlı cihazlar için özel olarak tasarlanmıştır ve bir web tarayıcısı aracılığıyla erişilebilir. Mobil

siteler tüm ekranlarda sorunsuz görüntüleme sağlamak için ideal görseller ve yazı tipleri ile mobil görüntüleme için optimize edilmiştir. Bunun aksine, mobil uygulamalar bir mobil cihaza indirilen ve yüklenen bağımsız programlardır. Bu, kullanıcı deneyimi üzerinde daha fazla kontrolün yanı sıra GPS ve kamera gibi cihaza özgü özelliklere erişim sağlaması adına güvenlik zafiyetleri taşıyabilmektedir.

Günümüz haber siteleri tasarlanırken tasarımcılar mobil cihaz boyutlarını ve ekran çözünürlüklerinin düşünmek zorundadırlar. Çok sayıda ekran çözünürlüğü olması ve günden güne mobil telefon kullanıcı sayısının artması tasarımda duyarlı tasarım (responsive design) önemini ortaya koymaktadır. Küçülen ekranlar, tasarımcıların içerikleri okutmak için sayfa oluştururken daha dikkatli olmasını gerektirmektedir. Mobil sitelerde mesajların kullanıcıya iletilmesinde ve iletinin okunurluğunun artırılmasında tasarım ilkeleri ve tasarım öğeleri önemli rol oynamaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Görsel iletişim araçları mesajlarını hedef kitesine ulaştırmak için iyi bir tasarıma ihtiyaç duyarlar. Web ortamında barınan ve dijital ekranlar yoluyla okuyucularına ulaşan mobil haber siteleri de önemli birer iletişim aracıdır. Son zamanlarda yapılan araştırmalarda bireylerin geleneksel basılı gazeteler yerine internet gazetelerini tercih ettiği görülmektedir¹ Bu ortamlarda yer alan haberlerin biçimsel açıdan hızlı ve kolay kavranabilecek şekilde okuyucusuna aktarılması majör bir sorun alanıdır. Gerek yerel gerekse ulusal anlamda yayım yapmakta olan birçok mobil haber sitesinde tasarımsal problemler görülebilmektedir. Bu sorunlar okuyucuları etkileyerek habere ulaşmada

1 Habere erişim noktasında yaşanan değişimleri görmek için bkz. Somuncu, B. ve Temel, M. (2020). Habere Erişim Pratiklerinin Dönüşümü: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Alan Araştırması. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 16(31), 4445-4468.

zorluklara yol açabilmektedir. Bu problemin aşılmasında temel tasarım ilkeleri önemli bir role sahiptir. Ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde mobil haber sitelerinin tasarımları üzerine yapılmış çok az çalışmanın var olduğu görülmektedir. Bu çalışmaların önemli bir kısmı haber sitelerini mobil görünümüleri açısından ele alarak kullanıcı deneyimi ve kullanılabilirlik problemleri üzerine odaklandığı gözlemlenmiştir. Literatürdeki çalışmaların kalan kısmı ise mobil haber uygulamalarını arayüz tasarımları açısından karşılaştırmalı şekilde inceleyen çalışmalardır. Bu çalışmalar ile mobil haber uygulamaları arasında var olan biçimsel benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmuştur. Literatürde haber sitelerinin mobil görünümünü grafik tasarımın temel ilkeleri ve web tasarım öğeleri açısından biçimsel ve bütüncül bir şekilde ele alan çalışmaya rastlanmamıştır. Yapılan bu çalışma haber sitelerinin mobil görünümünün tasarım ilkeleri ve web tasarım öğeleri bağlamında incelemesi açısından ve tasarım ilkelerinin mobil görünümde kullanılıp kullanılmadığının tespiti ve kullanılan ilkelerin hangi yönleri ile bu tasarımlarda yer aldığını ortaya koyması açısından önemlidir. Ayrıca çalışmada web tasarım elemanlarından hangilerinin haber sitelerinin mobil görünümünde tercih edildiği ve bu öğelerin sayfalarda nasıl kullanıldığının tespiti önemlidir.

Araştırmanın Tasarımı ve Yöntemi

Bu çalışma içerik analiz tekniği kullanılarak smilarweb.com'un Türkiye'de 2023 yılının Ekim-Aralık dönemlerini kapsayan 3 aylık (90 günlük) verilerine göre mobil haber sitesi kategorisinde en çok trafiğe (tıklanma) sayısına sahip olan 5 mobil haber sitesi, temel grafik tasarım ilkeleri ve web tasarım öğeleri referans alınarak biçimsel açıdan, içerik analizi tekniği ile incelenmiştir. İçerik analizi sosyal bilimler alanında araştırma yapan kişilere, çeşitli dokümanlardan ve kayıt altına alınmış her türlü belgeden, arşivden bir mana kazandırılmasında sistematik bir imkân sağlamaktadır (Demirci & Köseli, 2014). İçerik analiz süreci, bir sınıflandırma şemasına göre ham mesajların (metinsel materyal, görsel imgeler, çizimler) kodlanmasından oluşur (Kondracki vd.,

2002: 224). İçerik analizinde daha kapsamlı bir açıklama daha yapmak gerekirse;

Sosyal gerçekliği araştıran nesnel, sistematik, tümdengelim dayalı okuma aracı olarak önceden belirlenen ölçütlere göre kavramlardan, metinlerden, sözlü ve yazılı materyallerden anlamlar çıkarmayı amaçlayan metodolojik araçlar ve teknikler bütünüdür. Planlama aşamasında zayıf olarak görülse bile uygulamada etkili ve ilginç sonuçlar vermektedir. Niceli niteli dönüştürebilmeyi, yazılı metinlerden hareketle yazılı olmayan mesajlara ulaşabilmeyi sağlayan çok işlevli ve giderek gelişen bir tekniktir (Tavşancıl & Aslan, 2001: 21-22).

Çalışmanın kavramsal kısmında bahsedilen temel tasarım ilkeleri ve web tasarım öğeleri kapsamında oluşturulan kategoriler çerçevesinde, yeni bir kategori sistemi/değerlendirme kriteri geliştirilmiştir. İçerik analizinde önemli aşamalardan olan kategori oluşturma süreci çalışmayı daha sistematik hale getirmiştir. Geçerliliğin ve güvenilirliğin sağlanabilmesi amacıyla oluşturulan kategori sistemi ile örneklemde yer alan mobil haber siteleri farklı zaman ve mekânlarda doktora yapan üç kişi tarafından da birer kez kodlanmış ve kodlama sonucunda büyük oranda (%90 üzeri) benzerlik sağlanmıştır.

Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Araştırma kapsamında Türkiye'de yayım yapan ve en çok tekil ziyaretçi sayısına sahip olan ilk 5 mobil haber sitelerinin ana sayfaları biçimsel açıdan incelenmiştir. Çalışmanın evreni Türkiye'de yayım yapmakta olan ulusal mobil haber siteleridir. Araştırmada örneklem belirlenirken amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Örneklemi derinlemesine araştırabilmek için örneklem grubu seçilerek rastgele örneklem seçimi yerine, amaçlı örneklem seçme yöntemi tercih edilmiştir (Miles & Huberman A.M., 1994). Araştırmaya konu olan mobil sitelerin diğer alt sayfaları ve içerikleri (haber, bilgi vb.) çalışmanın kapsamı dışında tutulmuştur.

Araştırma Soruları

- Mobil sitelerde denge kullanım tercihi ne olmuştur?
- Mobil sitelerde hangi görsel elemanlara daha çok yer verilmiştir?
- Mobil sitelerde beyaz boşluk kullanılmış mıdır?

- ▶ Mobil sitelerde kullanılan yazı tipi sayısı nedir?
- ▶ Mobil sitelerde büyük küçük harf kullanım tercihi nedir?
- ▶ Mobil sitelerde kullanılan metin yaslama şekli nedir?
- ▶ Mobil sitelerde görsel devamlılık nasıl sağlanmıştır?
- ▶ Mobil sitelerde bütünlük hangi tasarım elemanları ile sağlanmıştır?
- ▶ Mobil sitelerde vurgu nasıl sağlanmıştır?
- ▶ Mobil sitelerde kullanılan renk paleti sayısı nedir?
- ▶ Mobil sitelerde font biçim seçimi ne olmuştur?
- ▶ Mobil sitelerin anasayfasında kullanılan fotoğraf sayısı kaçtır?

Bulgular

Tablo-2'de Similarweb'in verilerine göre Türkiye'de yayım yapan ve en çok trafik (tıklanma) sayısına sahip ilk 5 mobil haber sitesinin sıralaması gösterilmiştir. Tablo-2'de yer alan veriler 2023 yılının Ekim-Aralık dönemlerini kapsayan 3 aylık (90 günlük) verilerdir. Similarweb pro analiz sayfasında mobil haber sitelerinin tıklanma sayıları açık bir şekilde verilmediği için tabloya yansıtılamamıştır.

Tablo-3'te yer alan verilere göre Hürriyet, Milliyet, Mynet, Sözcü ve Sabah'ın mobil sitelerinin ana sayfalarında simetrik denge unsurunu tercih ettiği görülmüştür. Mobil sitelerin ana sayfa tasarımlarında kullanılan fotoğraflı haber kutuları,

grafikler, ikon kutuları ve haber kategorilerinin bölümlerisimetrikdenge gözetilerek tasarlanmıştır. İncelenen sitelerde asimetrik denge kullanımına rastlanmamıştır.

Görsel hiyerarşi Hürriyet, Milliyet ve Sözcü 'de tasarım elamanları olan tipografi, fotoğraf ve renk ile sağlamıştır. Mynet ve Sabah'ta ise görsel hiyerarşi sadece tipografi ve fotoğraf ile sağlanırken, beyaz boşluk ve açıklık-koyuluk öğeleri görsel hiyerarşinin oluşturulmasında tercih edilmemiştir. Ana sayfada kullanılan haber başlıklarında tercih edilen büyük puntolu (size) yazıların tercihi sayfalarda görsel hiyerarşinin oluşturulmasında etkili olmuştur. Mobil haber sitelerinde haber fotoğraflarının enine tam sayfa (ekranı tam boy dolduracak şekilde) büyük olarak konumlandırılması bir başka hiyerarşi sağlayan tasarım unsuru olmuştur. Milliyet, Hürriyet ve Sözcüde kullanılan benzer renk seçimleri ile görsel hiyerarşinin sağlandığı tespit edilmiştir. İncelenen mobil haber sitelerinde beyaz boşluk ve açıklık-koyuluk ton kullanımıyla oluşturulan bir hiyerarşik düzene ve bölüme rastlanmamıştır.

Tasarımda devamlılık Hürriyet, Milliyet, Mynet, Sözcü ve Sabah'ta göz hareketlerinin soldan sağa olacak şekilde yapılandırıldığı, sayfa da yer alan tasarım öğelerinin ise büyükten küçüğe doğru konumlandırıldığı görülmüştür. Göz hareketlerinin ustaca yakalandığı tasarımların başarıya ulaşmada önemli bir rolünün olduğu bilindiğinden incelenen mobil haber sitelerinin bu konuda başarılı olduğu söylenebilir.

Tasarımda bütünlüğü sağlamak adına ise hürriyet ve Milliyet'te tipografik birlik, renk uyumu, boşluk kullanımı ve çizgi kullanımı tercih edilmiştir. Mynet'in ana sayfasında ise bütünlüğü

Tablo 2

Haber Sitelerinin Mobil Görünümlerinin Türkiye (Ekim-Aralık 2023) Sıralaması

Sıralama	Yayın Sahibi Ticari Unvan	Mobil Site Link
1.	Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş.	www.hurriyet.com.tr
2.	Milliyet Gazetecilik ve Yayıncılık A.Ş.	www.milliyet.com.tr
3.	Mynet İnternet Teknolojisi A.Ş.	www.mynet.com
4.	Mega Ajans ve Rek. Tic. A.Ş.	www.sozcu.com.tr
5.	Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.	www.sabah.com.tr

Kaynak: (Similarweb, 2023)

Tablo 3

Haber Sitelerinin Mobil Görünümlerinin Ana Sayfalarının Temel Tasarım İlkelerine Göre İncelenmesi

Mobil Site İsmi/Linki	Tasarımda Denge				
	Simetrik Denge	Asimetrik Denge			
www.hurriyet.com.tr	+				
www.milliyet.com.tr	+				
www.mynet.com	+				
www.sozcu.com.tr	+				
www.sabah.com.tr	+				
Mobil Site İsmi/Linki	Tasarımda Görsel Hiyerarşi				
	Görsel Hiyerarşi Hangi Tasarım Elemanı ile Sağlanmıştır?				
	Tipografi	Fotoğraf	Renk	Beyaz Boşluk	Açıklık-Koyuluk
www.hurriyet.com.tr	+	+	+		
www.milliyet.com.tr	+	+	+		
www.mynet.com	+	+			
www.sozcu.com.tr	+	+	+		
www.sabah.com.tr	+	+			
Mobil Site İsmi/Linki	Tasarımda Görsel Devamlılık				
	Göz Hareketi Soldan-Sağa	Tasarım Öğeleri Büyükten-Küçüğe			
www.hurriyet.com.tr	+	+			
www.milliyet.com.tr	+	+			
www.mynet.com	+	+			
www.sozcu.com.tr	+	+			
www.sabah.com.tr	+	+			
Mobil Site İsmi/Linki	Tasarımda Bütünlük				
	Tipografi Birlik	Renk Uyumu	Boşluk Kullanımı	Çizgi Kullanımı	
www.hurriyet.com.tr	+	+	+	+	
www.milliyet.com.tr	+	+	+	+	
www.mynet.com	+		+	+	
www.sozcu.com.tr			+	+	
www.sabah.com.tr	+		+		
Mobil Site İsmi/Linki	Tasarımda Vurgu				
	Vurgu Tek Unsurla Sağlanmıştır	2'den Fazla Vurgu Unsuru Bulunmaktadır			
www.hurriyet.com.tr	+				
www.milliyet.com.tr	+				
www.mynet.com		+			
www.sozcu.com.tr	+				
www.sabah.com.tr		+			

sağlamak adına renk uyumunun gözetilmediği, bütünlüğün tipografi birlik, boşluk kullanımı ve çizgi tasarım unsurlarıyla sağlandığı görülmüştür. Sözcü'de tipografik birlik ve renk uyumu bütünlük oluşturmak için kullanılmazken, ana sayfada bütünlük boşluk kullanımı ve çizgi tasarım öğeleriyle sağlanmıştır. Sabah'ta ise renk uyumu ve çizgi kullanımı bütünlük oluşturmak için tercih edilmemiştir.

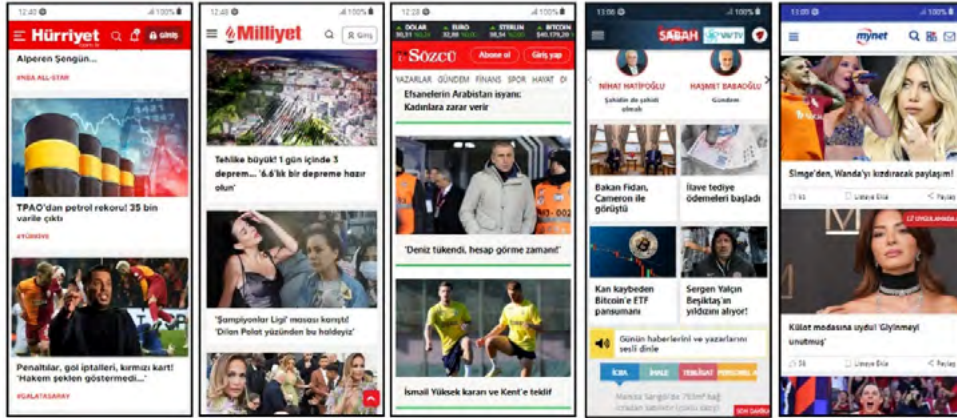
Sözcü sitesi haricinde tüm mobil sitelerin ana sayfasında tipografik birliğin sağlandığı belirlenmiştir. Sözcü'nün ana sayfa tasarımında tırnaklı ve tırnaksız fontların birlikte tercih edildiği görülmüştür. Renk uyumu açısından incelenen 5 mobil siteden Hürriyet ve Milliyet'in renk palet

uyumlarının doğru kullanıldığı tespit edilirken diğer 3 sitenin kullanmış oldukları renk sayısının çok fazla olması mobil sitelerin ana sayfalarında bütünlüğün yakalanmasını güçleştirdiği tespit edilmiştir. 5 mobil haber sitesinin ana sayfalarında beyaz boşluk (negatif alan) kullanımının uygulandığı görülürken, Sabah sitesi haricinde diğer 4 mobil haber sitesinde çizgi öğesi tasarımda bütünlüğü yakalamak adına kullanılmıştır. Bir tasarımda bütünlüğü yakalamanın kolay yöntemlerinden biri olan renk uyumunu sağlamaya Mynet, Sözcü ve Sabah mobil haber sitelerinde dikkat edilmemiştir.

Tasarımda vurgu hürriyet, Milliyet ve Sözcü'nün ana sayfalarında tek bir tasarım unsuruyla sağlanmıştır. Mynet ve Sabah'ta ana sayfada vurgu ikiden fazla

Şekil 5

Mobil Haber Sitelerinde Simetrik Denge Kullanımı

Kaynak: (Hürriyet, 2024), (Milliyet, 2024), (Sözcü, 2024), (Sabah, 2024), (Mynet, 2024)

tasarım unsuruyla sağlanmıştır. Tek bir tasarım unsuru olarak genellikle fotoğraf ve fotoğraf üzeri hazırlanmış olan özel grafik çalışmaları olmuştur. Mynet ve Sabah mobil haber sitelerinde vurgunun 2 ve daha fazla öge ile sağlanmaya çalışıldığı ve bununla sayfa üzerinde dikkat kaybına yol açtığı tespit edilmiştir. Ana sayfalarda çok fazla renkli öğenin yer alması, büyük fotoğraf kullanımı, zemin rengi ve reklam kullanımı vurgunun bir ekran üzerinde birden fazla yerde olmasına yol açmıştır. Mynet ve Sabah mobil siteleri ana sayfalarında oluşturmuş oldukları 2'den fazla vurgu noktalarıyla mobil sayfalarında dikkat kaybına ve kargaşaya yol açmaktadır.

Tablo-4'te yer alan web tasarım öğelerinden

renk kullanımının incelendiği kategori başlığında görüldüğü üzere hürriyet, Milliyet ve Sözcü mobil haber sitelerinin ana sayfa tasarımlarında 3-5 renk çeşidi kullanılmıştır. Mynet ve Sabah mobil sitelerinde ise 6 ve daha fazla renk tercih edildiği görülmüştür. Bir tasarımda 3 çeşit rengin yoğun olarak kullanılması ideal karşılanmaktadır (Koloğlu, 2015: 57). Mobil web sayfalarında fazla renk tercih edilmesi bütünlük sorununa yol açabilmektedir. Mynet ve Sabah mobil ana sayfalarında 6 ve daha fazla renk kullanarak kompozisyonda bütünlük problemi yaratmıştır. İncelenen mobil haber ana sayfalarında tek ve çift renk kullanımına hiç rastlanmazken, 3-5 renk arası tercihte bulunan hürriyet, Milliyet, Sözcü renk kullanımı açısından ideal aralığı yakalamıştır.

Şekil 6

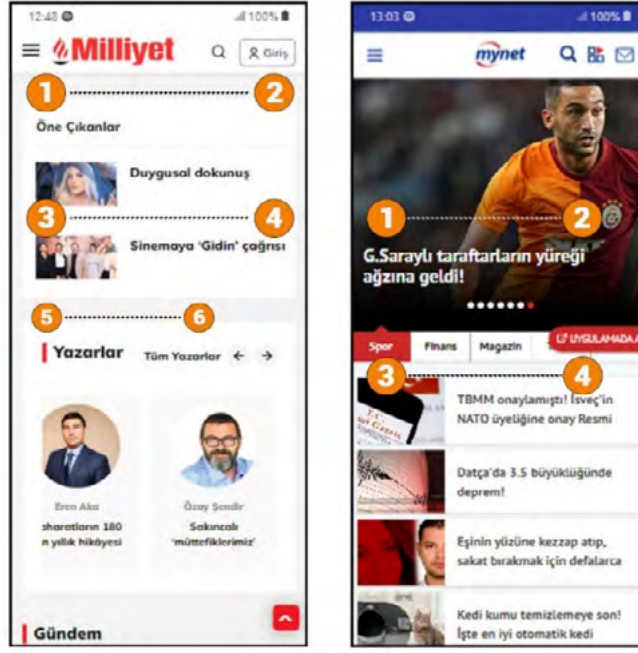
Mobil Haber Sitelerinde Görsel Hiyerarşi Oluşturma Fotoğraf ve Tipografi Kullanımı

Kaynak: (Hürriyet, 2024), (Sabah, 2024)

Şekil 7

Mobil Haber Sitelerinde Görsel Devamlılık Oluşturmada Göz Hareketi Soldan Sağa

Kaynak: (Milliyet, 2024), (Mynet, 2024)

Şekil 8

Mobil Haber Sitelerinde Bütünlük Oluşturmada Beyaz Boşluk, Tipografik Birlik

Kaynak: (Milliyet, 2024), (Sabah, 2024), (Sözcü, 2024)

Beyaz boşluk (negatif alan) kullanımının incelendiği kategoride Hürriyet, Milliyet, Mynet, Sözcü, Sabah mobil sitelerinin tasarımlarında beyaz boşluk kullanıma yer vermiştir. Tasarımda okunurluğu ve sayfada dikkati sağlamak adına önemli bir görevi olan beyaz boşluğu kullanmayan mobil site bulunmamaktadır. Mobil sayfalarda kullanılan fotoğraflar ve metinler arasında beyaz boşluğun belirli bir standartta eşit boşluklar verilerek kullanılması haberlerin okuyucular açısından daha iyi seçilmesini ve okunaklılığın artmasını sağlamıştır.

En çok tercih edilen görsel elemanların incelendiği kategoride Hürriyet, Milliyet, Mynet, Sözcü ve Sabah mobil haber sitelerinin ana sayfalarında grafik, ikon, reklam/ilan ve fotoğraf elemanlarını sıklıkla kullanmıştır. Mynet ve Sabah'ta ana sayfada video kullanımı diğer incelenen sitelerle kıyaslandığında çok daha fazladır. İllüstrasyon tasarım elemanı sadece Mynet'in ana sayfasında kullanılmıştır. Çizgi tasarım elemanı Hürriyet, Milliyet ve Sözcü sayfalarında kullanılmıştır. Reklam görsel elemanlarının ana sayfada daha az

Şekil 9

Mobil Haber Sitelerinde Vurgu Problemi Reklam ve Çok Fazla Renkli Öğe Kullanımı

Kaynak: (Mynet, 2024), (Sabah, 2024)

Tablo 4

Haber Sitelerinin Mobil Görünümlerinin Ana Sayfalarında Web Tasarım Öğelerinin Kullanımlarının İncelenmesi

Mobil Site İsmi/Linki	Renk Kullanımı			
	Tek Renk	2 Renk	3-5 Renk	6 ve Fazla Renk
www.hurriyet.com.tr			+	
www.milliyet.com.tr			+	
www.mynet.com				+
www.sozcu.com.tr			+	
www.sabah.com.tr				+

Mobil Site İsmi/Linki	Beyaz Boşluk (Negatif Alan) Kullanımı	
	Kullanılmış	Kullanılmamış
www.hurriyet.com.tr	+	
www.milliyet.com.tr	+	
www.mynet.com	+	
www.sozcu.com.tr	+	
www.sabah.com.tr	+	

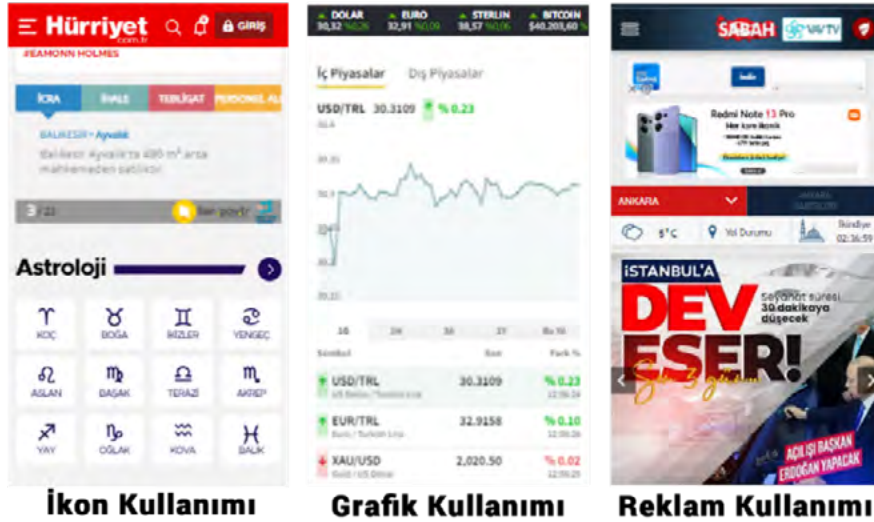
Mobil Site İsmi/Linki	En Çok Tercih Edilen Görsel Eleman					
	Grafik, İkon	Fotoğraf	Çizgi	Video	Reklam	İllüstrasyon
www.hurriyet.com.tr	+	+	+		+	
www.milliyet.com.tr	+	+	+		+	
www.mynet.com	+	+		+	+	+
www.sozcu.com.tr	+	+	+		+	
www.sabah.com.tr	+	+		+	+	

Mobil Site İsmi/Linki	Tipografi Kullanımı							
	Yazı Tipi (Karakterleri)		Büyük Harf Dizilimi	Küçük Harf Dizilimi	Metin Diziliş Şekli			
	Font Sayısı	Font Biçimi			Sola Yaslı	Sağa Yaslı	İki Yana Yaslı	Ortalı
		Tırnaklı	Tırnaksız					
www.hurriyet.com.tr	3	+		+	+	+		
www.milliyet.com.tr	3	+			+	+		
www.mynet.com	4	+		+	+	+		

www.sozcu.com.tr	5	+	+	+	+	+	+
www.sabah.com.tr	3		+			+	+
Mobil Site İsmi/Linki	Fotoğraf Kullanımı						
	1-4 Fotoğraf			5-9 Fotoğraf		10'dan Fazla Fotoğraf	
www.hurriyet.com.tr							+
www.milliyet.com.tr							+
www.mynet.com							+
www.sozcu.com.tr							+
www.sabah.com.tr							+

Şekil 10

Mobil Haber Sitelerinde İkon, Grafik, Reklam Kullanımı

Kaynak: (Hürriyet, 2024), (Sözcü, 2024), (Sabah, 2024)

kullanılması haberlerin ön planda olması açısından önemlidir. İncelenen tüm sitelerde reklam öğesinin sıklıkla kullanılması okuyucuların dikkatini dağıtarak haberlerin arka planda kalmasına yol açabilmektedir.

Tipografi kullanımının ele alındığı kategoride mobil haber sitelerinin ana sayfalarında kullanılan font sayılarına bakıldığında Hürriyet, Milliyet ve Sabah'ın 3 Mynet'in 4 ve Sözcü'nün 5 farklı font tercih etmiştir. Hürriyet, Milliyet, Mynet ve Sabah ana sayfalarında font biçimi olarak tırnaksız font kullanırken, sözcü ana sayfasına tırnaklı fontta da yer vermiştir. İncelenen tüm haber sitelerinde küçük harf dizilimi kullanılırken, Hürriyet, Mynet ve Sözcü'de büyük harf dizilimlerine de yer verilmiştir. Tüm haber sitelerinde metinler sola yaslı şekilde kullanılırken Sözcü ve Sabah'ta sola yaslı metin dışında ortaya yaslı şekilde metin yaslama kullanımlarının olduğu görülmüştür. Dijital ekrana yönelik tasarımlarda farklı font ailelerine sahip (Tırnaklı, tırnaksız) font seçimleri, algılamada güçlük yaratabilmektedir

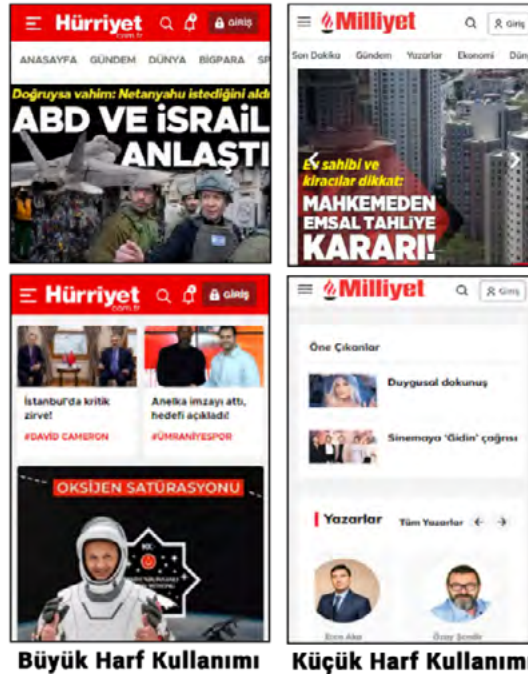
(Samara, 2007: 253). Sözcü mobil web sayfasının ana sayfası bu bakımdan 5 farklı font tercihi ve tırnaklı tırnaksız font biçimleri ile diğer sitelere kıyasla daha sorunlu görülmektedir.

Metinlerin sola blok olması, harf aralarının daha düzgün olmasını sağlar ve gereksiz beyaz boşlukların oluşmasını engellemektedir. Sağa blok ya da ortadan blok metinlerde takip problemi yaratabilmektedir (Pektas, 2012: 4). Sözcü ve Sabah mobil haber sitelerinde bazı bölümlerde ortaya yaslı metin modellerinin tercih edilmiş olduğu görülmüştür.

Fotoğraf kullanımının incelendiği son kategoride tüm mobil haber sitelerinin ana sayfalarında 10'dan fazla fotoğrafın yer aldığı gözlemlenmiştir. Ana sayfalarda fazla fotoğraf kullanımı mobil haber sitelerinin tasarım boyunu uzatarak kullanıcıların web sayfasının sonunu görmekte fazla efor sarfetmelerine yol açmaktadır.

Şekil 11

Mobil Haber Sitelerinde Metin Dizilişi, Büyük, Küçük Harf Kullanımı

Kaynak: (Hürriyet, 2024), (Milliyet, 2024)

Sonuç

Teknolojik gelişmeler ve internet teknolojisinin yaygınlaşması medya alanında önemli gelişmelere neden olmuştur. Bu gelişmeler sonucunda insanların haber alma ihtiyaçlarını gideren kitle iletişim araçlarında önemli dönüşümler yaşanmıştır. Geleneksel medya araçlarının yanında yeni medya araçları olarak adlandırılan web sayfaları, mobil uygulamalar ve sosyal medya gibi internet tabanlı ve dijital ekranlarda faaliyet gösteren platformlardan insanlar haber almaya başlamıştır. Tasarım disiplini medya ile her dönemde dirsek temasında olan ve birlikte gelişen bir alan olmuştur. Dijital çağ olarak adlandırdığımız bugünlerde de dijital ekranın tasarlanması önemli bir faaliyet alanı olarak durmaktadır.

Bu çalışmada da haber sitelerinin mobil tasarımlarının grafik tasarımının temel ilkelerini ve web tasarım elemanlarını sayfalarında nasıl uyguladıklarını ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında incelenen 5 haber sitesinin genel olarak tasarım ilkelerine tasarımlarında yer verdikleri gözlemlenmiştir.

İncelenen haber sitelerinin tamamı simetrik dengeyi tasarımlarında tercih etmiştir. Tasarımda kullanılan web öğeleri birbiriyle simetrik oluşturacak şekilde sayfalarda konumlanmıştır. Mobil tasarımda alanının (ekranın) dar olması asimetrik denge kullanımını zorlaştırdığı görülmüştür. Mobil sitelerde simetrik denge tercih edilmesi responsive (duyarlı) tasarımın ekranda daha iyi görünmesi açısından bir avantaj oluşturduğu söylenebilir.

İncelenen mobil haber sayfalarında reklam, grafik/ikon ve fotoğraf görsel elemanlarına daha çok yer vermiştir. Beyaz boşluk (negatif alan) haber sitelerinin tamamında kullanılmıştır. Mobil sitelerin ana sayfalarında en az 3 en fazla 5 font tercih edilmiştir. Sözcü mobil haber sitesi en fazla font çeşitliliğinin olduğu sayfadır. Sitelerin tamamında metinlerin yazımında ve başlık kullanımlarında büyük oranda küçük harf tercih edilmiştir. Hürriyet, Mynet ve Sözcü ana sayfalarında yer yer büyük harf dizilimlerini kullanmıştır. Metin yaslama açısından sitelere bakıldığında sola yaslı metinler tüm mobil sitelerde kullanılmıştır.

Mobil sitelerde görsel devamlılığın soldan sağa göz hareketi ve büyükten küçüğe tercih edilen tasarım öğeleri sağlanmıştır. Sitelerde kullanılan metin hizalamaları, görsellerin sola yaslanması, kategori başlıklarının soldan başlaması göz hareketlerinin yönünü belirlemiştir. Mobil sitelerde görsel hiyerarşinin büyük bir oranda renk, tipografi ve fotoğraflarla sağlanmıştır. Beyaz boşluk ve açıklık koyuluk (Ton) tasarım elemanlarının hiçbir sitede görsel hiyerarşinin oluşturulmasında bir etkisinin olmadığı görülmüştür.

Mobil haber sitelerinde tasarımlarda bütünlük ilkesinin beyaz boşluk (negatif alan) kullanımı başta olmak üzere tipografi birliği ve çizgi tasarım öğesinin sık sık kullanımı ile sağlanmıştır. Renk uyumu ile bütünlük oluşturmayı Hürriyet ve Milliyet dışında diğer siteler kullanmamıştır. Haber sitelerinde beyaz boşluğun kullanımı haberlerin daha iyi seçilmesi ve birbirinden ayrılmasında önemli bir görevi yerine getirdiği görülmüştür. Ayrıca mobil haber sitelerinin ana sayfalarında kullanılan belirli font aileleri, sitelerde bütünlüğün yakalanmasında önemli rol oynamıştır.

Tasarımda vurgu ilkesi Milliyet, Hürriyet ve Sözcü'de genel olarak tek bir unsur ile sağlanırken, ana sayfada yer alan fotoğraf üstü grafik çalışmaları ile bu vurgular sağlanmıştır. Mynet ve Sabah ana sayfalarında birden fazla vurgu noktası oluşturmuştur. Mobil sitelerde fotoğraf başta olmak üzere grafik, reklam, ikon ve çizgi görsel elemanları çok fazla tercih edilmiştir. Video ve illüstrasyon görsel öğeleri daha az sayfalarda yer almıştır. Grafik kullanımı daha çok ana sayfanın üst kısmında yer alan manşet modülünde (Slider) ve ekonomi ve burçlar sayfalarının bulunduğu yerlerde tercih kullanılmıştır. Milliyet'in ana sayfasında reklam/ilan kullanımının diğer sayfalara kıyasla daha az kullanılması, görsel kargaşayı azaltmıştır.

Renk kullanımı açısından mobil haber sitelerinin tamamı ana sayfalarında 3 ve üzeri renk çeşitliliği kullanmıştır. 3-5 renk arası renk paleti Hürriyet, Milliyet ve Sözcü tarafından kullanılmıştır. Mynet ve Sabah 6 ve üzeri renk paleti kullanmıştır.

Dijital ekranlarda fazla yazı karakteri seçimi dikkat kaybına ve kargaşaya yol açabilmektedir. İncelenen mobil haber sitelerden Sözcü haricinde tamamı tasarımlarında tırnaksız font tercih etmişlerdir. Tırnaklı fontlar daha çok uzun ve basılı metinlerde tercih edilen bir yazı biçimidir. Metin hizalama açısından tüm sitelerin tercihi sola yaslı metin olmuştur. Sola yaslı metinlerin okunaklık açısından hem basılı mecralarda hem de dijital ekranlarda daha başarılı olduğu bilinmektedir.

Fotoğraf kullanımı açısından bakıldığında incelenen tüm sitelerin ana sayfalarında yoğun bir şekilde fotoğraf kullanılmıştır. Fazla fotoğraf kullanımı okuyucu üzerinde dikkat kaybına yol açabilmektedir. Tüm sitelerin ana sayfalarında 10 adetten fazla fotoğraf kullanılmıştır. Fotoğrafların çok kullanımı mobil sitelerin sayfa boyunu uzatarak kullanıcıların aşağı kısımlara ulaşması için efor sarfetmelerine yol açmaktadır.

Çalışma sonuçları dahilinde tüm mobil haber sitelerinde temel grafik tasarım ilkeleri büyük oranda uygulanmıştır. Bazı ilkelere uygulanma biçimleri açısından farklılıklar taşıdığı görülsede tasarım ilkeleri mobil sitelerin içeriklerini etkili bir şekilde kullanıcılarına sunmalarında önemli bir işlevi yerine getirmiştir. Web tasarım öğelerinin kullanımı açısından genel tabloya bakıldığında görsel, renk, tipografi kullanımı açısından farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Bu öğelerin kullanım farklılıkları her bir sitenin kendi kimliğini oluşturmasında ve farklılığını ortaya koymasından önemli bir unsurdur.

Sonuç olarak Türkiye'de yayım yapan mobil haber sitelerinin bütüncül bir şekilde analizini ortaya koyan bu çalışma ile mobil site tasarımlarında, tasarım ilkelerinin ve web tasarım elemanlarının bilinçli ve doğru kullanımının önemi ortaya konmuştur. İlkelerin uygulandığı mobil sayfalarda sitenin işlevselliğinin artacağı görülürken, tasarım elemanları doğru kullanılmış olan siteler okuyucuya mesajlarını çok daha etkili bir şekilde ulaştıracaktır.

Bu bağlamda mobil haber sitelerinin tasarımı oluşturulurken her şeyden önce grafik tasarımın temel ilkeleri tasarımcılar ve haber kuruluşları tarafından önemle gözetilmelidir. Web tasarım elemanlarının özelliklerinin bilinmesi ve sürekli iyileştirilmelerin yapılması önemlidir. Çalışma tüm yönleriyle bu sektörde çalışan tasarımcılara rehber olacaktır. Ayrıca bu çalışma mevcut yayında olan mobil haber sitelerinin kendilerini değerlendirmesine ve yeni tasarlanacak olan mobil haber sitelerine ise kılavuzluk yapacaktır.

Kaynaklar

Alican, Ö. (2014). Esnek web (responsive web) sitesi tasarımında tipografi sorunları. *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, 12, 85-91.

Alp, H., ve Altın, M. S. (2023). Basılı gazetelerden dijital platformlara: Medya tüketimindeki paradigma kayması. *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 7(20), 364-383. <https://doi.org/10.54707/meric.1402667>

Akça, Y. E., ve Mercin, L. (2020). Web sayfalarında görselliği etkileyen tasarım unsurlarının incelenmesi ve güzel sanatlar fakültesi uygulama örneği. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 55, 1460-1473.

Ambrose, G., ve Harris, P. (2012). *Grafik tasarımın temelleri*. Literatür Yayınları.

Ambrose, G., ve Paul, H. (2014). *Grafik tasarımda ızgaralar*. Literatür Yayınları.

Arntson, Amy. E. (1998). *Graphic design basics*. Harcourt Brace College Publishers.

Aytekin, B. A. (2021). *Temel tasarım kavramlarını disiplinlerarası okumak-1*. Nobel.

Bayraktar, N., Görür Tamer, N., Tekel, A., Gürer, N., Kızıldaş, A. C., & Köroğlu, B. (2012). *Görsel eğitimde yaratıcılık ve temel tasarım*. Nobel.

Becer, E. (2011). *İletişim ve grafik tasarım*. Dost.

Bedir Erişti, S. D. (2019). *Yeni medya ve görsel iletişim tasarımı*. Pegem Akademi.

Bendaş, K. (2022). Dijitalleşen dünyada medyanın dönüşümü: Geleneksel medyadan yeni medyaya geçiş ve Türkiye'de internet gazeteciliği. *Anasay*, 0(22), 373-396. <https://doi.org/10.33404/anasay.1185803>

Bennet, J. G. (2013). *Design fundamentals for new media*. Cengage Learning.

Benton, J. (3 Kasım 2021). Is the smartphone lock screen the key to reaching the most casual news consumers? This indian company says yes. *Niemanlab*. <https://www.niemanlab.org/2021/11/is-the-smartphone-lock-screen-the-key-to-reaching-the-most-casual-news-consumers-this-indian-company-says-yes/>

Biröl, E. (2022). Türkiye'de en çok ziyaret edilen pazaryeri web sitelerinin görsel tasarım süreci. *İNİF E-Dergi*, 1(8), 107-131. <https://doi.org/10.47107/inifedergi.1151122>

Blog to Express. (12 Aralık 2016). *Bulletin board system*. <https://blogtoexpress.blogspot.com/search?q=Bulletin+Board+>. Erişim

Brainard, S. (1998). *A design manual* (2.Baskı). Prentice-Hall.

Carlos, D. (18 Aralık 2023). *The online timeline*. David Carlson's Virtual World. <http://iml.jou.ufl.edu/CARLSON/1990s.shtml>.

Carlson, D. (2003). *Digital journalism emerging media and the changing horizons of journalism*. İçinde K. Kevin (Editör), *The History of Online Journalism* (ss. 31-55). Rowman & Littlefield Publishers.

Caruso, T.P., ve Harsch, M.R. (1984). *Joint ventures in the cable and videotext industries* [Yayınlanmış yüksek lisans tezi]. Massachusetts Institute of Technology.

- Çatal, D., ve Kürşat, D. (2015). Duyarlı web tasarımı. ART-E Sanat Dergisi, 15, 95-109. <https://doi.org/10.21602/sgsfsd.58824>
- Çelebi, C., ve Satırlı, H. (2021). Usage areas of web 2.0 tools at primary school level. Instructional Technology and Lifelong Learning, 2(1), 75-110. <https://doi.org/10.52911/itall.938122>
- Çınar, K., ve Çınar, S. (2020). Temel tasarım. KTO Karatay Üniversitesi Yayınları.
- Conway, H. (2002). Design history. Routledge.
- Demirci, S., ve Köseli, M. (2014). İkincil Veri ve İçerik Analizi. İçinde B. Kaan (Editör), Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri (4.Baskı). Alfa.
- Dingil, A.E. (2014). Türkiye'de Haber Sitelerinin Görsel Tasarım-Ergonomi Düzeyleri ve Etkinliği [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Elden, M., ve Özdem, Ö. O. (2015). Reklamda görsel tasarım. Say Yayınları.
- Ercan, M. (2020). Hürriyet Mobil Haber Sitesinin Kullanıcı Deneyim Tasarımı Bağlamında İncelenmesi [Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi].
- Ergüven, Ardan. (2021). İyi tasarım nedir?. Humanist.
- Ertok Atmaca, A. (2014). Temel tasarım. Nobel.
- Evans, P., ve Thomas, M. A. (2004). Exploring the elements of design. Delmar Learning.
- Faimon, P., ve Wiegand, J. (2004). The nature of design. HOW Design Books.
- Fırlar, B., ve Okat Özdem, Ö. (2013). Web tasarımının önemi: destinasyon web sitelerinin görsel tasarımlarının değerlendirilmesi. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 4(7), 5-16. <http://tdkterim.gov.tr/>
- Gedik, Y. (2020). Pazarlamada yeni bir çerçeve: sosyal medya ve web 2.0. Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi, 3(1), 252-269. <https://doi.org/10.33712/mana.706162>
- Glasstty. (2022, Mayıs 16). Hosting frames on telstar. <https://glasstty.com/hosting-frames-on-telstar/>
- Griffey, J. (2022). İnteraktif dijital medyaya giriş. Değişim Yayınları.
- Heskett, J. (2017). Tasarım. Dost.
- Hürriyet (21.Aralık.2023). İnternet 25 yıl önce böyle görünüyordu. <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hayat/internet-25-yil-once-boyle-gorunuyordu-40029817>.
- Hürriyet (26 Ocak 2024). Hürriyet web sayfası mobil görünüm. <https://www.hurriyet.com.tr/>
- İnternet Araştırmaları Koordinatörlüğü. (11. Kasım 2023). Türkiye dijital 2023. En Güvenli Web. <https://www.guvenliweb.org.tr/dosya/HQTLP.pdf>.
- Jeong, W. ve Jung Han H. (2012). Usability study on newspaper mobile websites. OCLC Systems & Services: International digital library perspectives, 28(4), 180-198.
- Kahraman, A. D. (2014). Kullanıcı dostu arayüzlerin grafik tasarım öğeleri ile nitelik ve niceliklerinin artırılması. Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi, 01(01).
- Ketenci, H. F., ve Bilgili, C. (2006). Görsel iletişim & Grafik tasarımı. Beta Basım.
- Kılıç, S. (2015). Türkiye'de geleneksel gazetecilik anlayışına alternatif bir yaklaşım: İnternet gazeteciliği [Doktora Tezi]. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Korkmaz, A. (2009). İnternet gazeteciliğinin kamuoyu oluşumuna etkisi. Erciyes İletişim Dergisi, 1(2).

- Koloğlu, T. F. (2015). Web tasarımında işlem basamakları ve renk seçimlerinde bilinmesi gerekenler. *Küresel Mühendislik Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 51–61.
- Kondracki, N. L., Wellman, N. S., ve Amundson, D. R. (2002). Content analysis: review of methods and their applications in nutrition education. *Journal of Nutrition Education and Behavior*, 34(4), 224–230. [https://doi.org/10.1016/S1499-4046\(06\)60097-3](https://doi.org/10.1016/S1499-4046(06)60097-3)
- Lauer, D., ve Pentak, S. (1995). *Design basics* (4. Baskı). Harcourt Brace College Publishers.
- Lu, Y., Wang, X., Ma, Y. (2013). Comparing user experience in a news website across three devices: iPhone, iPad, and desktop. *Proceedings of the American Society for Information Science and Technology*, 50(1), 1-4.
- Mayda, M. (2023). Görsel iletişim tasarımı kapsamında Reuters ve Anadolu Ajansı'nın mobil uygulamalarının karşılaştırılmalı tasarımsal analizi. *Erciyes Akademi*, 37(3), 958–974. <https://doi.org/10.48070/erciyesakademi.1311668>
- Miles, B. M., ve Huberman A.M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded source book*. USA: Sage Publications.
- Milliyet (26 Ocak 2024). Milliyet web sayfası mobil görünümü. <https://milliyet.com.tr/>.
- Mynet (26 Ocak 2024). Mynet web sayfası mobil görünümü. <https://www.mynet.com/>.
- Oyucu, S., ve Polat, H. (2018). Duyarlı tasarım ile bir M2M platformunun gerçekleştirilmesi. *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi Part C: Tasarım ve Teknoloji*, 6(2), 259–268. <https://doi.org/10.29109/http-gujsc-gazi-edu-tr.318090>
- Öztuna, H. Y. (2008). Bauhaus tasarım okulu ve temel sanat eğitimi. *Grafik Tasarım Dergisi*, 16(1).
- Özyal, B., ve Tosun, G. E. (2017). Dijital gazeteciliğin gelişen bir formu olarak mobil gazetecilik. *Akdeniz İletişim Dergisi*, 28, 60–81. <https://doi.org/10.31123/akil.437457>
- Parlak, H. (2011). *Temel grafik tasarım bilgisi*. Ege Üniversitesi Basımevi.
- Pekmezci, H. (1992). *Tüm yönleriyle serigrafi ipek baskı*. İlke Yayınları.
- Pektaş, H. (2001). İnternette görsel kirlenme. *TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi*, 400, 72–75.
- Pektas, H. (2012). Türkiye'deki gazetelerin web sitelerinin tipografik açıdan incelenmesi. *JAMMO*, 5(18).
- Sabah. (26 Ocak 2024). Sabah web sayfası mobil görünümü. <https://sabah.com.tr/>.
- Samara, T. (2007). *Design elements*. Page One Publishing Private Ltd.
- Sansarcı, E. (2021). Altın oran ve grafik tasarım üzerindeki etkileri. *Social, Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 7(42), 343–349. <https://doi.org/10.31576/smryj.817>
- Şen, A. F., ve Yılar, Ö. E. (2020). Araştırma makalesi Türkiye'de gazeteciliğin dijital dönüşümü: Ensonhaber, hürriyet ve medyascope haber siteleri örnekleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(s), 391–414. <https://orcid.org/0000-0003-3350-8292>
- Shaver, B. (2011). *Moving the eye through 2-D design a visual primer*. USA: Intellect Books.
- Similarweb. (13 Ocak 2023). Haber sitelerinin mobil görünümlerinin Türkiye sıralaması. <https://www.similarweb.com/>.
- Sözcü. (26 Ocak 2024). Sözcü web sayfası mobil görünümü. <https://sozcu.com.tr/>.
- Stewart, M. (2002). *Launching the imagination*. McGraw-Hill.

- Tavşancıl, E., ve Aslan, E. A. (2001). Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri. Epsilon.
- Teymur, N. (1998). Tasarlanacak bir dünya için temel tasarım eğitimi: Temel tasarım-temel eğitim. ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları.
- Tiryakioğlu, F. (2012). Sayfa tasarımı ve gazeteler. Detay Yayıncılık.
- Uslu, Y. (2017). Grafik tasarımda mükemmellik kusurluluk afişler. Ekin.
- Westlund, O. (2013). A review and model of journalism in an age of mobile media. *Digital Journalism*, 1(1), 6–26. <https://doi.org/10.1080/21670811.2012.740273>
- Yüzer, Volkan. T. (2017). Görsel web tasarımı. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Zelanski, P., ve Fisher, M. P. (1996). Design principles and problems. Harcourt Brace College Publishers.
- Zettl, H., ve Kelly, J. D. (2005). Handbook of visual communication: Theory, methods and media. Routledge Publications.

Extended Abstract

The design language of information presented through communication channels has always been crucial. In addition to content, the presentation of messages in an attention-grabbing manner is critical for reaching followers effectively. Mobile news websites, which reach readers through digital screens on the web, are significant communication tools. Presenting news in a format that can be quickly and easily grasped by the reader is a major area of concern in these environments.

In overcoming this problem, five fundamental design principles play an important role: balance, proportion and visual hierarchy, visual continuity, unity, and emphasis. When reviewing national and

international literature, it's observed that there are very few studies on the designs of mobile news websites. A significant portion of these studies focuses on user experience and usability issues by examining news websites in terms of their mobile views. The remaining studies compare mobile news applications in terms of interface design. These studies reveal both formal similarities and differences among mobile news applications. However, there is a lack of comprehensive studies in the literature that analyze the mobile views of news websites in terms of the basic principles of graphic design and web design elements. This study is important in examining the mobile views of news websites in the context of design principles and web design elements, determining whether design principles are being utilized in mobile views, and identifying which aspects of these principles are present in these designs. Additionally, it's crucial to determine which web design elements are preferred on mobile news websites and how these elements are utilized on the pages.

In this study, a new category system/evaluation criteria were developed within the framework of the fundamental design principles and web design elements mentioned in the conceptual part of the study, using content analysis technique. The sample of the study consisted of the top 5 mobile news websites in Türkiye, which had the highest traffic (clicks) in the mobile news site category according to similarweb.com's 3-month (90-day) data covering the period of October-December 2023: Hürriyet, Milliyet, Sözcü, Mynet, and Sabah. These websites were analyzed from a formal perspective using the basic graphic design principles and web design elements as references through content analysis technique. In selecting the sample, purposive sampling method was used. Other subpages and contents (news, information, etc.) of the websites under study were excluded from the scope of the research.

Upon examining the research findings, it is observed that the five news sites generally incorporate design principles into their designs.

Symmetrical balance principle is identified to be used in all examined news sites. Web elements used in design are positioned on the pages symmetrically with each other. It seems that visual hierarchy on mobile sites is largely achieved through color, typography, and photographs. It's found that neither white space nor tonal contrast has any effect on creating visual hierarchy on any of the sites. Visual continuity in the examined mobile sites is observed to be achieved through left-to-right eye movement and the preference for larger-to-smaller design elements. The principle of unity in designs is achieved primarily through the use of white space (negative space), typography consistency, and frequent use of line design elements. It's noted that except for Hürriyet and Milliyet, the other sites do not utilize color harmony to create unity. The emphasis principle in design is found to be primarily achieved by Milliyet, Hürriyet, and Sözcü through a single element. It's observed that this emphasis is achieved through graphic work above the photograph on the homepage. Mynet and Sabah, however, create multiple focal points on their homepages. It's determined that mobile sites extensively use visual elements such as photographs, graphics, advertisements, icons, and lines. In terms of the number of fonts used on news sites, it's found that Hürriyet, Milliyet, and Sabah prefer three different font styles. Sözcü stands out with the highest variety of font choices, using five different font styles. Excessive font selection on digital screens can lead to distraction and clutter. Except for Sözcü, all the examined sites have opted for sans-serif fonts in their designs. In terms of text alignment, the preference of all sites is left-aligned text. Looking at the use of photographs, it's observed that all examined sites heavily utilize photographs on their homepages.

Overall, the basic graphic design principles have been largely applied in all mobile news sites. While there are differences in the way some principles are applied, these design principles have played a significant role in effectively presenting the content of mobile sites to their users. Regarding the use of web design elements, differences are observed in terms of visual, color, and typography

usage, highlighting the importance of these elements in shaping each site's identity.

In conclusion, this study provides a comprehensive analysis of mobile news sites in Türkiye, highlighting the importance of conscious and correct use of design principles and web design elements in mobile site designs. Implementing these principles on mobile pages increases the functionality of the site, while sites that effectively use design elements will deliver their messages to readers much more effectively.

Yazar Bilgileri

Author details

1- (Sorumlu Yazar **Corresponding Author**) Öğr. Gör., Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, bsomuncu@ata.edu.tr

2-Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi, haydin@erciyes.edu.tr

Destekleyen Kurum/Kuruluşlar

Supporting-Sponsor Institutions or Organizations:

Herhangi bir kurum/kuruluştan destek alınmamıştır. None

Katkı Oranı

Author Contribution Percentage

Birinci yazar %	First Author %	50
İkinci yazar %	Second Author %	50

Çıkar Çatışması

Conflict of Interest

Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır. None

Kaynak Göstermek İçin

To Cite This Article

Somuncu, B. ve Aydın, H. (2024). Haber Sitelerinin Mobil Görünümleri: Örnek Bir İnceleme. *Yeni Medya* (16), 188-211., <https://doi.org/10.55609/yenimedya.1453218>